

LE TOURISTE BULGARE. — DER BULGARISCHE TOURIST.

СПИСАНИЕ ЗА ТУРИЗЪМЪ И ПРИРОДООПИСАНИЕ.

ИЗДАВА ЦЕНТРАЛНОТО НАСТОЯТЕЛСТВО

Излиза мѣсечно (освѣнъ юлий и августъ). Струва за нечленове годишно 2 лева, за членове — 1 л., въ странство — 2.50 франка.

Всичко се изпраща: София, «Българско Туристско Дружество».

Год. XI.

София, май 1912 г.

Кн. 5

ЦЕНТРАЛНО НАСТОЯТЕЛСТВО

на

БЪЛГ. ТУРИСТ. ДРУЖЕСТВО

№ 110

София, 20 май 1912 г.

До клоноветъ на

Българското Туристско

Дружество.

Приятно ни е да ви съобщимъ, че съгласно изказаното мнение отъ мнозинството клонове, мѣстото и врѣмето на тѣзгодишния XII тур. съборъ се опрѣдѣли да стане въ гр. **Дупница на 2, 3, 4, и 5 августъ т. г.**

Не веднѣжъ, на това мѣсто, е изтъквано значението на турист. събори, че тѣ покрай организационната работа, която иматъ да вършатъ сж и сборове на задружни излети, опознаване и пр. пр.

Ето защо централното настоятелство се надѣва че тѣзгодишния съборъ въ край тѣй интересенъ въ природово, историческо и етнографическо отношение ще бжде масово посѣтенъ отъ всички туристи изъ отечеството ни.

Умоля ватъ секлоноветъ наврѣме да съобщатъ на централното настоятелство има ли желающии туристи отъ клона имъ, които

да рефериратъ на събора, името имъ и на каква тема, за да се прѣдвиди въ програмата.

Както по рано се съобщи събора ще бѣде съпроводенъ и съ единъ 8—10 дневенъ излетъ изъ грандиозната и дивна Рила планина. Нѣка настоятелствата оповѣстятъ това наврѣме, на членоветѣ, за да могатъ участницитѣ туристи още отъ сега да си усигорятъ нужния отпускъ.

Програмата за реда на събора, дневния редъ и маршрута на излетитѣ ще се оповѣсти допълнително въ идния брой на Б. Т.

Здравѣйте !

За настоятелство то :

Секретарь: А. Джанановъ. Подпрѣдседателъ: Н. Нѣмски.

Н. С. Додовъ.

Въ Постойна.

(Продължение отъ книжки 1 и 2).

Малкото врѣме съ което разнолагахъ и скорошното ми дохождение на излетъ по тѣзи красиви мѣста ме освободиха отъ желанието ми сега да прѣкарамъ повече врѣме между добритѣ братя словенци и азъ слѣдъ два дни напуснахъ красивата Любляна и се отправихъ за Постойна (Аделсбергъ).

Тренътъ минава почти все низъ хвойнови гори по рѣба или наклонна на възвишения отъ 50 до 100 метра надъ равнинитѣ. Много красиви гледки се явяватъ и отъ двѣтѣ страни! Всички възвишения — малки и голѣми сж засѣти съ искусствена гора, тѣй едра и буйна, като естествена. Тукъ не се забѣлѣзватъ нийдѣ нашитѣ оголени ридове, разядени отъ наводненията и опустошени отъ населението.

Започнаха да се явяватъ извѣснитѣ карсови ями, съ които се най-много слави тази мѣстность. Карсовитѣ ями сж хлѣтнали мѣста-ями, дупки конусообразни, — дълбоки до 1, 5, 10, 20 и 100 метра безъ вода на дъното.

Въ нѣкои се влива цѣла рѣкчица безъ да се завири: водата се просмуква низъ нацѣпенитѣ варовити скали. Водата разяжда варовититѣ скали та се образуватъ празнини дупки, пещери, вжтрѣшни ями, или пъкъ спада горниятъ пластъ който изпълня пещерата и се образуватъ хлѣтналитѣ мѣста — открититѣ ями. Всички възвишения тукъ сж прошарени съ такива ями. Долната часть на ямитѣ сж обработени и засѣти съ царевици или съ други нѣща, а горната часть сж повечето оголени варовници. Подобни варовити камъни и ями-пещери ние имаме по Царибродскитѣ ридове, — въ Родопитѣ и нейдѣ въ Стара-планина. Нъ нѣмаме такива голѣми хлѣтналости-ями, каквито има въ Краинско въ Истрия. Най-голѣмата пещера е Постоинската яма — Аделсбергската пещера, която ме и привлѣчаше.

Съпътниците ми бѣха двама братя-словенци отъ Постояна — разпалени патриоти; тѣ ми описваха по пжтя прѣлеститѣ на своята земя и ме освѣтляваха по всичко, което ме интересуваше. Когато наближихме възвишението Goviĉ показаха ми градеца Постояна, (прѣименованъ отъ нѣмцитѣ на Аделсбергъ), разположенъ низко около възвишението. Обръщатъ внимание голѣмитѣ сгради, които сж хотели, На близу до гарата се шири голѣма фабрика-дѣлскорѣзница. Слѣдъ 5 минути бѣхме вече въ хотелъ „Националъ“. Тукъ въ ресторанта пристигнаха група отъ 20 души дами и кавалери—чехи, които ми обрънаха вниманието съ свойто туристическо облѣкло.

Азъ бързахъ да срѣщна управителя на ямата и му прѣдамъ прѣпоржката отъ г-на Пасарика.

Г-нъ Перко, управитель на пещерата (tajnik peštere) ме прие много любезно. Запозна ме съ музея въ който сж събрани до сега памѣтнитѣ останки отъ пещерния човѣкъ, пещерната мечка, екземпляри отъ други пещерни животни, и най-чисти екземпляри отъ разнитѣ видове пещерни камъни—сталактити и сталагмити. Запознахъ се и съ необиколенитѣ отъ менъ части на пещерата, чрѣзъ изящно сметитѣ фотографически снимки за голѣмъ стереоскопъ. Г-нъ Перко ми подари свойто капитално научно съчинение „Die Adelsberger grotte“ всестранно научно описание на пещерата, придружено съ художествени картини и планъ на пещерата. Г-нъ управительтъ ми направи много добро впечатление съ услугитѣ си и старанието му да популяризира тази пещера и въ България. Помоли ме да му съобща колко туристически дружества имаме, за да имъ изпроводи красиви снимки отъ пещерата; сжщо ако държа сказка за пещерата да ми изпроводи диапозитиви за проеционенъ апаратъ.

Пещерата се отваряла два пжти прѣзъ деня: 10¹/₂ часа прѣди обѣдъ и 2¹/₂ часа сл. обѣдъ. Намира се на 10 мин. на с. з. отъ градеца. Прѣдъ пещерата има малка градинка съ пейки и масички за надписване картички, които тукъ съ продаватъ и тукъ се пускатъ за да носятъ печата на пещерата. Тукъ се продаватъ и разни форми сталактити и сталагмити приспособени и за украшения на карфици, дамски игли за капели и др. За входъ въ пещерата се плаща по 5 лева въ делнични дни и 3 лева въ празникъ. Вънъ отъ часоветѣ за влизане плаща се много по-скжпо: по 10 - 25 - 40 крони споредъ числото на посѣтителитѣ.

Съ нетърпѣние очаквахме отварянето на голѣмата желѣзна врата (решетка 4—5 м. висока и шир.) за да влѣземъ вътрѣ. Г-нъ управительтъ заповѣдалъ на касиерката на менъ да не взема за входъ. Като влѣзохме всички 20 душъ (нѣколко нѣмски сѣмейства 1 полковн. и др.) единиятъ чиновникъ затвори и пакъ заключи вратата, а другиятъ отвори електрическото шкафче и освѣтли първата часть на пещерата. Входътъ се стеснява до 2 метра, пжтътъ е равенъ и утъпканъ. Прѣдъ насъ трѣбва водачътъ, който именова всѣко отдѣление на пещерата, обръща вниманието ни на извѣстни форми прилични на овенъ, старецъ, майка съ дѣте и др., дава обяснение за всѣко интересно нѣщо: за слѣпитѣ риби, за много бавното образуване на сталактититѣ — 5 см.

за 10000 год. Другият служащ изгасва електричеството въ изминатата галерия и запалва въ настъпщата галерия. Бавене и изоставане надирѣ отъ общата група не може да има, защото страшния мракъ, ако те обгради не трѣбва ни крачка да прѣстѣпишъ за да си не разбѣишъ главата въ надвѣсенитѣ остри сталактити, или да не паднешъ въ нѣкоя зинала страшна пропастъ изпълнена съ каменни колове и обли гладки блокове. Отначало се чудѣхъ, защо толкозъ бърза водачътъ и не чака да се полюбуваме на хубавитѣ издѣлия по цвѣтъ (брилянтенъ, розовъ, млѣченъ, синикавъ), а по форма: (свѣщи, завѣси, стълпове, столоче, статуи, водопади, полилеи и др.)— и слѣдъ всѣка измината частъ отъ ямата, неприятно очаквахъ края. Но слѣдъ като обикаляхъме близо 2 часа непрѣкъснато, заболяха ни вратоветѣ отъ извиване на горѣ да гледаме високитѣ сводове и кубета на обширнитѣ салони, усѣтихме умора отъ ходенето и ни истинаха стѣпалата отъ студениотѣ пжтеки,— разбрахме, че трѣбва да се бърза, за да не стане отекчително па и опасно това обикаляне.

Подробно описание на пещерата не може да се направи, защото въ всѣка галерия, салонъ, сводъ, пропастъ има съ хиляди разни форми: потрѣбни сж години за наблюдение и описание ?

— Цѣлата пещеря се подраздѣля на нѣколко главни части: Згодовинска яма, Стара яма, Фердинандова яма, Мария Анна, Гора Калвария, Тартарусъ, Езерото и др Тѣзи части се обхождатъ отъ повечето посѣтители. Тѣзи части иматъ разна дължина: по 300—600 до 1000 м. дължина — а всички до 7--8 к. м. дължина. Нѣ освнѣнъ тѣзи части пещерата има още много други, които не се обхождатъ отъ всички посѣтители. Цѣлата дължина на пещерата е 20,790 м. Входътъ ѝ е 530 м. надъ морското равнище, най-ниската частъ 511, а най-високата е 564 м. Градецътъ Постояна е 555 м надъ морето, а върхътъ Soviĭ подъ който е пещерята е 672 м.

Особени чувства завладѣватъ туриста при наблюдаването на разнитѣ по голѣмина цвѣтъ и форма издѣлия на природата — художница. Първоначалното любопитство се замѣнява съ едно състрашаване като се почувствува въ пазитѣ на земята всрѣдъ нависналитѣ стълпове; като се посвикне посѣтителътъ съ студенината и дивостъта завладѣва го чувство на наслада. Почувствува се той, че се намира въ най-художественната статуйна галерия — творба на най-великия гениалния творецъ — природата — Бога, галеря приготвявана не за десетки, стотини и хиляди години, а може би и милионъ вѣкове! Човѣкъ почувствува свойто нищожество, свойта миниатюрюость по голѣмина сила, дълговѣчностъ и творчество, като сравнява себе си съ грандиозността, дълговѣчността и изяществото на това велико творение и Твореца му. Чувството на велико, което възбужда океанътъ съ свойта обширностъ, небесниятъ сводъ съ безчисленитѣ грамадни небесни тѣла, волканътъ съ свойта сила — сжщо подобно чувство на велико овладава човѣка като разглежда тази пещеря. — Тукъ се срѣщатъ творения и на човѣшката ржка — паметници поставени по случай посѣщаването на пещерята отъ нѣкои короновани глави. Тѣзи паметници иначе хубави по изработка, тукъ блѣднеятъ прѣдъ природнитѣ творения; и посѣтителътъ

се запитва съ възмущение — защо ли сж поставили невялото човѣшко издѣлие наредъ съ прѣкраснитѣ природни излияния!

Прѣди да започна краткото описание на най главнитѣ части и образувания на пещерята, ще се спра малко за историята ѝ.

Историята на тази пещеря е много дълга; азъ ще спомена по главнитѣ нѣща.

Началото на образуването е неизвѣстно отъ колко вѣка датира: не се съгласяватъ геолозитѣ. Но тя е започнала да се образува въ вѣкъ. Първиятъ ѝ посѣтителъ ще е била пещерната мечка и пещерниятъ човѣкъ, чиито кости сж намирани въ пещерата. Културниятъ човѣкъ е започналъ да ѝ се любува още отъ 13 вѣкъ. До 1818. год. сж стигали въ пещерята до Старата яма. Тогава водачътъ Suka Čič прѣзъ м. априль е отишелъ по-нататкъ. Въ 1833 г. ямата е била измѣрена. Въ 1856 год. е била посѣтена отъ импер. Францъ Иосифъ и Елисавета на чието имена е кръстена една частъ отъ пещерята. Прѣзъ 1866 год. разчистили прѣдъ входа и посадили дърветата и разчистили пжтеката до Калвария (2560 м дълга); 1874 год. сж разширили салонитѣ. Въ 1884 год. сж я освѣтили съ електричество; въ 1891 год. Иосифъ Шмидъ е снелъ плана на цѣлата дотогава открита пещера.

Въ 1818 год. м. априль Suka Čič е открилъ третата яма наречена Фердинандова, тогавашния прѣстолонаслѣдникъ който посѣтилъ ямата на слѣдната година. Въ 1872 год. отъ тукъ сж поставили железенъ пжтъ, който отива до Калвария. Сталактититѣ, които се спущатъ въ тази яма иматъ най-разнообразни форми. Наблизо, тукъ е „прѣстола“. Въ главната яма сталагмититѣ иматъ ясно сивъ цвѣтъ и приличатъ на окамѣнелости. Широчината е до 10 м. и се нарича „готска дворана“. Една гледка отъ „кръстни каменъ“ се прѣдставлява като „сѣверно сияние“. Нататкъ слѣдватъ: „Krinolina“, „Sarkofag“, „sv. Petra slao1“. Влиза се въ широка дворана (салонъ) 48 м. дългъ, 29 м. широкъ. Въ тази яма сж намѣрени кости отъ пещерната мечка (*ursus speleus*). Тукъ е „Plesišće“, водопадче съ пивка вода. Отъ входа е далечъ 518 м.

По-нататкъ въ дѣсно има образуване напомняще Божията майка съ дѣтето. Другъ грамаденъ сталагмитъ тукъ е наречения „Pisanski stolp“. Тукъ ямската управа е съградила подземната поща. Оттукъ пишатъ и изпращатъ отъ ямскитѣ изгледи, които сж до 10,000—15,000 вида.

Тръгваме напредъ и виждаме дворана 8 м. висока, „krsto“, „karellico“, „mrežo“, „palmo“ и др.

Срѣщаме странична яма 85 м. дълга. Особенъ красивъ изгледъ има „Grob“. Стъ лѣво му е цврѣстия „Obelisk“. На лѣво се отива въ нова яма — Elizavetina jama. Тази яма се отличава по своята приятна бѣлота и нежностъ на образуванията. — Тукъ сж разширявали входа. Има сталагмитъ 8 м. височина.

Ако се взремъ нататкъ въ настѣпилата пещера неможемъ да се не възхитимъ отъ „Mala gora Kalvadaria“. До 1856 год. тукъ е билъ края на ямата, и тогава като поправили 12 м. прѣсекъ (проѣзъ) съединили сж двѣ ями.

Плѣняватъ по своя снѣжнобѣлъ или тъмносинь цвѣтъ: „крокодилъ“ „брилянтната дворана“ „жалейка“ „споменикъ“, „Дамоклиевъ мечъ“ и др. Стига се въ „Belvederie“ (хубавъ изгледъ). Тукъ е поставенъ „Sprotenik Franc Josipovin Elizabeien“ отъ черъ мряморъ — прѣсечена пирамида — 1857 год.

На западъ странична яма 184 м. дълга мжно достъпна е наречена „Тартарусъ“ или „Пекло“.

А на лѣво отива къмъ „Ljubelj“ при „Дамоклиевия мечъ“, и се катеримъ къмъ „Semering“.

Надолу налѣво е ямата царица Мария Ана, открита 1865 год. Особенни красиви изгледи се срѣщатъ тукъ въ „брилянтния салонъ“ съ снѣжно блѣскиви кристалчета, въ „veliki šotor“ 4-м.

Насрѣща видимъ прѣзъ красивия синьо-блѣдъ електрически изгледъ грандиозната гора „Калвадария“. Надали има другадѣ нѣгдѣ подъ земята такива чудни изливания на разни нѣща съ разенъ цвѣтъ — отъ снѣжно бѣлъ до темно синь. Твърдѣ много сталагмити отъ разна голѣмина, форма и положение изпълнятъ единъ наклонъ отъ 40 м. височина отъ основата до върха и, съ сводъ 17 м. високъ. Повърхнината ѝ е около 200 кв. м. Тукъ неможе посѣтителя да се налюбува на изящнитѣ изработки на природата: „грозда“, „окаменелия гостъ“, красивия сталагмитъ нареченъ „Свѣтильникъ“, грамадната скала „Ноевата ладия“, „великия жертвеникъ“ (алтаря). Тукъ се открива странична яма дълга 127 м изпълнена сѣщо съ красиви природни творби.

Стигнахме най-високата точка на „Калвария“. По главния входъ до тукъ има 2033 м. и е 576 м. надъ морето. Отукъ има по-дългъ изгледъ низъ нанадолицата на „гробницата“ изпълнени съ стоящи и висѣщи паметници. При слизането срѣщаме „Миланската църква“, грамаденъ сталагмитъ (10 м.), и старецъ съ бѣла брада — „св. Никола“ и „Мрѣтвешката глава“ и др.

Послѣдната частъ отъ ямата е Фердинандовата яма. И тукъ ви очудва природата съ още по-художествени изработки. Най чисти кристални сталактити се виждатъ въ „Nadvojvoda Ivana“, срѣщамъ „Turska sabljca“ най-знаменитъ сталактитъ, не срѣщанъ другадѣ; по-нататъкъ „gibji frg“ изпълненъ съ уподобени образувания на риби, раци-морски и др. „Zagrinjalo“ е дълго 3 метра, дебело 8 мм. и широко до единъ метъръ — чисто бѣло прозрачно. Тази каменна завѣса е освѣтлена много добрѣ за да ѝ се видятъ хубавитѣ гънки и чистата природна, не фалшифицирана изработка.

Водачтъ пристѣпя при една увиснала каменна дъска 1—2 м. дълга, удря я силно съ юмрука си и тя гърми като камбана.

Като минавахме покрай „Тартарусъ“ водачтъ ни показа пѣтя надолу за голѣмото подземно езеро, дѣто малко посѣтителѣ отиватъ.

Слѣдъ близо два часова естетическа наслада на чудноватитѣ творения въ „подземния Божи храмъ“ излѣзохме при входа, лѣхна ни топлия външенъ въздухъ и като че ли ни ослѣпи дневната свѣтлина, при все че бѣше вътрѣ силно електрическо освѣтление.

Б. Наслѣдниковъ.

Туризмътъ за съврѣмненото образование.

(Сказка, четена въ една зимна срѣща на софийското туритско д-во прѣзъ 1911 год.)

Другари туристи, почитаемо събрание! Да се съедини приятното съ ползното, веселото и шеговитото съ тѣжното и сериозното, удоволствието всѣкога да се свършна съ просвѣта, духовна или материялна придобивка — всичко това е важно начало на културния човѣкъ въ днешно врѣме. Отъ друга страна всѣки гражданинъ на едно общество е длъженъ да слѣди важнитѣ въпроси на живота и да познава изискванията на своето врѣме. Като исхождамъ отъ тия мисли, азъ ви моля да имате търпѣнието и внимателно ме изслушате по въпроса, който тая вечеръ зачеквамъ. Именно за значението на туризма за съврѣмненото, ново образование и доколко той допринася за развитието на личността и обществото.

Необходимо ще е прѣдварително да направа една кжса педагогична екскурзия, за да ви запозная съ важната задача на образованието, като факторъ на днешното обществено развитие, да ви изтъкна донегдѣ какъ училището е поставено у насъ, кои сж съществениитѣ недостатъци на днешното образование, а сѣтне бѣгло да упомена принципитѣ на новото, реално училище, прѣдставител на което се явява цивилизована Англия. Слѣдъ туй ще свържа училището съ природата, като изтъкна до колко послѣдната допринася за развитието на личността, съобразно съврѣмненитѣ нужди на живота. Най-сетнѣ ще свърша съ въпроса за значението на туризма за съврѣмненото образование, като най важно срѣдство за прѣското наблюдение и изучаване на природата*)

Нека пакъ напомня, че е осждително и недостойно да оставаме равнодушни къмъ важнитѣ въпроси на възпитанието и училището понеже чрѣзъ тѣхъ се гради бждащето и обезпечава културния напредѣкъ на страната.

„Съврѣмненото поколение — било французи, нѣмци, англичани или американци, стои лице срѣщу лице съ важния въпросъ на възпитанието: какво да се учи и какъ да се учи“? Старото училище се руши безвъзвратно, а на неговитѣ развалини се съзижда новото. Упоритата борба между класицизма и реализма принципиално е вече рѣшена, и то съвсѣмъ не отъ тия лица, които сж водили борбата, не отъ специалиститѣ. Въ вѣковната разпра сж се намѣсили народитѣ. Днесъ погледътъ обхваща моретата, прѣхвърля океана, народниятъ интересъ е съсрѣдото, ченъ не толкова на естетиката и литературата, а въ стрѣмежа за зав-

Първата половина на тая сказка има чисто педагогиченъ характеръ, но сѣ пакъ е отъ интересъ за г. г. туриститѣ. Тука сж цитирани нѣколко чужди мисли, взети изъ «Педагогика Математики» — Мрочекъ Филипповичъ, както и изъ I и II кн. на сп. Ново училище, год. I. Бѣл. авт.

ладяването на природните сили и въ управлението отъ човѣка на цѣлото земно кълбо. И това не може да остане безъ влияние надъ човѣшката мисль и надъ възпитанието на младежта. Училището не е вече въ сила да създава духовни и идейни течения, а то трѣбва да се съобразява съ всички съвременни нужди на живота. Прѣзъ послѣдните двѣ десетилетя ние присъствуваме при едно велико движение въ педагогиката. Бързото измѣнение съврѣменитѣ условия на живота сж довѣли и съотвѣтно измѣнение въ областта на възпитанието. Прѣдишното едностранично и схоластично обучение дава мѣсто на новото реално, природо-изпитателно образование. Днесъ главната задача на учителя не е да научи ученика да чете и пише на латински и грѣцки езикъ, да разбира Омира и Цицерона, да знае за чувственитѣ събития на древнитѣ народи, а прѣди всичко да развие у него самодѣйность и самопомощь и да го пригответи да знае да наблюдава и да твори, да го пригответи не само за университета и за ученитѣ професии, а да го пригответи и за промишлена, стопанска, търговска, изобщо за практическа дѣйность. Великиятъ педагогъ *Коменски* е казалъ, че училището е длъжно да се обърне въ работилница, както за духа, така и за тѣлото. Да се пригответи младото поколение за живота, къмъ самодѣйность и самопомощь. Това още въ XVIII в. става главната задача на възпитанието, и като най яркъ прѣдставител на общественото мнѣние се явява *Даниелъ Дефое* чрѣзъ извѣсната на всички ви книга „Живота и приключенията на Робинзонъ Крузо“. Малкия и неопитенъ Робинзонъ, изхвърленъ отъ морскитѣ вълни на безлюдния островъ усгѣва, безъ ничия помощь да се справи съ всички несгоди и съ собственъ трудъ и постоянство да направи живота си сигуренъ и доволенъ.

Така се е турило началото на реалното образование, което слѣдъ единъ кризисъ отново се възцарява въ края на XIX в., на което много помогнали послѣднитѣ открития на науката и техниката. Чрѣзъ нагледното и лабараторно обучение, училището усигорява за винаги своето значение за обществения и културенъ напрѣдъкъ.

Но дали днесъ училището отговаря на съврѣменнитѣ нужди, дали то служи за бързото и лесно усвояване резултатитѣ на човѣшката мисль, техника и изкуство. Дали то възпитава и развива ония лични качества у младежта, които е правятъ годна да се справи съ труднитѣ условия на днешния животъ? Ако вземемъ още въ съображение, че грамадното мнозинство отъ учащитѣ, въ послѣдствие се прѣдаватъ на практическа работа, ставатъ индустриалци занаятчи, търговци, земледѣлци и пр., а само едно незначително малцинство се прѣдава на науката или на свободнитѣ професии, т. е. на интелектуална дѣйность, ще трѣбва да признаемъ, че училищата, включително гимназиитѣ, при сегашната си наредба далеко още не отговарятъ на народнитѣ интереси, т. е. да подготвятъ здрави и способни за практическа дѣйность хора, такива, които отъ сетнѣ да дирятъ своята свободна професия въ материалния, промишленъ животъ на страната. Резултатъ отъ тая аномалия е днешното положение, дѣто всички свършили и недовършили гимназията младежи търсятъ поминъка си изключително отъ държавата. Това сж недоучени хора, негодни за никаква продуктивна, самостоятелна, ра-

бота, които слѣд като бждатъ вписани въ вѣдомостъта на кое и да е държавно учрѣждение, заврѣшватъ своето физическо и духовно развитие, своето усвѣршенствование и стрѣмежъ къмъ новъ и свободенъ животъ. За тѣхъ живота става дребнавъ и страхливъ, тѣ ставатъ негодни за участие въ една по упорита борба за възтържествуване на обществена справедливостъ и подобро благосъстояние. . .

„Отъ друга страна, щомъ държавата взема юридическата и морална отговорностъ да реди училищата, като ги прави достъпни за всички, тя съ това прави училището важенъ факторъ за напрѣдка и културното развитие на страната; тя е длъжна, слѣдователно, да ги нагоди съобразно материялнитѣ и духовни нужди на своя народъ. Подъ напора на националнитѣ интереси въ послѣдно врѣме се създадоха съврѣмнената реална наука и техника, които избавиха училищата отъ срѣдневѣковния схоластиченъ характеръ и дадоха прѣдимство на реалнитѣ знания. Така се създадоха новия типъ *реални училища*, които иматъ за цѣль да отговарятъ на изискванията на живота, на днешнитѣ културни нужди, които сж отражение на развититѣ стопански условия, на индустрията и търговията, а сжщо и *професионалнитѣ училища*, съ цѣль да поставятъ възпитаника въ още по тѣсна връзка съ практичнитѣ прояви на живота и го подготвятъ за техническа, промишлена и търговска работа“

Така се създаде рѣшителенъ напрѣдъкъ по отношение въпроса за образованието, и който най-ярко се съзира въ Англия, сетнѣ Америка, (съедин. щати) Германия, Франция и пр. Не само системата на обучение и възпитание радикално е измѣнена, но и самия учебенъ материалъ се е реформиралъ въ направление отъ литературно-историчнитѣ дисциплини къмъ естествено-научнитѣ и природо-математическитѣ. Въ цѣль редъ книги, брошури, журнали и вѣсници англичанитѣ и американцитѣ се изказватъ за практично-научния характеръ на новото възпитание „Въ Америка, ако не и въ останалитѣ културни страни е настанало врѣмето, когато всѣки гражданинъ е призованъ да участвува, да сжли и да дава рѣшение по социалнитѣ и икономически въпроси, най-вече по въпроситѣ на труда и стопанския животъ. Ето защо, естествено стана необходимо, щото *младото поколение да бжде запознато съ формиѣтъ на труда още въ стѣнитѣ на училището*. — Желѣзницитѣ и фабрицитѣ, — тия два важни продукта паровата сила, се явяватъ катъ новъ важенъ факторъ въ социалнитѣ проблеми на нашия вѣкъ, и за контролата и регулацията на които се изискватъ нови знания, които съвсѣмъ немогатъ се да при старитѣ педагогични основи, при старото училище“. — „Недостатъкъ отъ здраво сжждение въ практическитѣ страни на живота характеризира хората на старото, прѣимуществено литературното, книжно образование. Между това въ наше врѣме ежедневнитѣ технически открития и усвѣршенствования главно обхващатъ вниманието и сжждението на човѣка. Електричеството съ неговитѣ разнообразни приложения изискватъ още отъ рано възпитание къмъ *конкретни* наблюдения, а между това училището въ повечето случаи до днешно врѣме още спокойно запазва своятъ устарѣлъ абстрактенъ характеръ, като че ли на свѣта не сж произлѣзли такива открития, каквото е напр. електриче-

ската проводност, — хвърковатата машина и пр. Въ старо време, не по малко отъ днеска, може би, сж били запознати съ научнитѣ истини, но тѣ не сж умѣли да ги свързватъ съ техниката, съ практиката: приложението на науката къмъ всѣкидневния животъ е отличителната черта на свърѣмнатата култура. Въ днешно време Едисонъ, Ваттъ, Пастьоръ, Гельмхолцъ, Нютонъ, — всичкитѣ тия учени хора, които не биха имали нужното почетно мѣсто въ древността, се оцѣняватъ най-вече отъ тия които иматъ конкретно, реално образование. Желѣзницата, телеграфа, телефона и парната машина иматъ въ сегашно време много голѣмо влияние надъ сждбата на човѣчеството, отъ колкото всички сждии, дипломати, литератори, доктори или свѣщеници. И наистина, тия гиганти на промишлеността — парата и електричеството — така широко и рационално използувани сж ществено помагатъ за успѣхитѣ и напрѣдка на човѣчеството“.— (Слѣдва).

Н. Илиевъ.

Помпей.

На изтокъ отъ Неаполъ въ политѣ на Везувий се намира Помпей който както е извѣстно въ 79 г. слѣдъ Рождество Христово е билъ засипанъ отъ вулкана Везувий

Отъ Неаполъ до Помпей се отива съ трамвай. Отъ двѣтѣ страни на пѣтя, освѣнъ многобройнитѣ градини, изпѣстрени съ лимони, портокали и мандарини виждате тукъ-тамъ и купища лава, която напомня прѣсни гробове. Пейсажитѣ сж тѣй разнообразни и красиви, че пѣтникътъ изпада въ едно рѣдко настроение и чувствува като че се намира въ нѣкакъвъ вълшебенъ миръ, какъвто може да се срѣщне само въ приказкитѣ.

Пристигнахъ въ Помпей. Изровениятъ изъ подъ лавата градъ като че се намира подъ земята и докато не влѣзете вжтрѣ въ него не подозирате дори неговото сществуване. Тръгнахъ изъ улицитѣ на мъртвия градъ. И дѣйствително, нѣма въ свѣта по велика и по-страшна гробница отъ Помпей. Въ нея сж погребани хиляди жители, погребани сж хиляди кжщи, храмове и дворци, погребанъ е цѣлъ единъ чуденъ градъ и една висока култура. Почернѣлитѣ стѣни и камъни, всѣка форма и линия било на кжщи или колона ви разказватъ за една култура, която ви удивлява и която надминава всѣко прѣдставление. И не напразно и днесъ множество художници и архитекти черпятъ отъ Помпей образци и форми за да одухотворятъ и възвишатъ своето изкуство. Какви чудни мозаики и какви красиви фрески срѣщате тукъ!

Впечатлението, което ви произвѣжда, както по размѣритѣ си тѣй и съ поразителния си изгледъ тази ужасна гробница, е потресающе. Въ първия моментъ оставате смаянъ, нѣмъ и бездвиженъ. Не можете съ спокойствие да вървите изъ правитѣ улици между двата реда разрушени, почернѣли и озбинни като страшни скелети стѣни.

Улицитѣ сж съвършено прави, дълги и тѣсни, послани съ плочи и приличатъ повече на нѣкакви безкрайни коридори. На една страна виждате храма на Зевса, който е билъ толкова голѣмъ и величественъ че равенъ на себе си не е ималъ. Стотини колони и статуи сж украсявали този храмъ за да му прѣдаватъ още по голѣмо великолѣпие. А сега неговитѣ колони сж изпотрошени и натаркаляни като трупове. Най-добрѣ е запзена кжщата, наричана Casa dei Vetti, въ срѣдата на която се намира една разкошна градина съ различни фонтани и статуи. Въ vestibюла на тази кжща изтрѣгватъ възхищението ви 18 коринтски колони, а изъ стаитѣ се удивлявате на множество чудно хубави фрески. По натагѣтъ виждате театритѣ, на друга страна банитѣ, пантеона музеи и здания на благородници, чиито порутени стѣни стѣрчатъ като страшни видѣния.

Всѣка кжща, всѣка стѣна, всѣки камѣкъ ни навѣватъ ужасъ съ печалния си видъ. Какво зрѣлище! Зрѣлище едноврѣмено тжжно и грандиозно, грандиозно съ своето велико безмълвие. Стѣнитѣ нѣмѣятъ зловѣщо, колонитѣ стѣрчатъ тжжно и дори въ своята печаль тѣ съдържатъ нѣщо доста гордо и много възвишено.

А Везувий, убиецѣтъ на хиледи живота, разрушителѣтъ на цѣла една култура се издига величаво, дими спокойно надъ тази невѣобразима гробница, сѣкашъ тѣржествува и се наслаждава на своята мощъ.

К-нъ Хр. С-й-въ.

Излетъ до гр. Габрово.

Разхубавилюто се врѣме даде възможность на Търновското Туристическо дружество да осжществи отдавна желанныя си излетъ до първия ни индустриаленъ градъ Габрово. На 21 априль т. г. туриститѣ се отправиха за гарата. По едно щастливо съвпадение пжтуването трѣбаше да се извърши съ Русенското дружество „Юнакъ“, което придружено отъ музикалния хоръ на 18 п. Етърски на Н. В. полкѣ, отиваше въ сжщия градъ да даде нѣколко гимнастически игри. Въ 4 ч. часа слѣдъ пладнѣ трена потегли по прѣзбалканската линия, съпжтствуванъ отъ звуковетѣ на музикалния хоръ и веселитѣ пѣсни на туриститѣ и юнацитѣ. Разцѣвналата се пролѣтъ, очарователната разнообразна мѣстность и шеметнитѣ извитѣци на линията плѣняваха пжтуващитѣ. Елопеята на възстанието прѣзъ 1876 г. възбуди националното чувство при вида на историческия Дрѣновски манастиръ, което се изрази въ необикновенъ възторженъ избликъ. Трена се вмѣкна въ чаровното дефиле и, съпроводенъ отъ звуковетѣ на музиката и продължителнитѣ „ура,“ пристигна на станция Царева ливада, отъ гдѣто се отгдѣля линията за Габрово. Пжтуването се продължи по Габровската линия при необикновено веселие. Едва ли пжтникъ може да чувствува по-голѣма приятность отъ тая при пжтуването по очарователната Габровска линия. По множеството си съоржжения, голѣмитѣ наклони, напмнящи Семерингската и Сенготардската линии, по необикновената си

криволинейност, тази линия е единствена между планинските ѝ линии. Считаме за умѣстно да дадемъ нѣкои свѣдения по тази линия.

Линията Царева-ливада—Габрово е дълга 17·380 км. Почва отъ станция Цар.-ливада и влиза въ долината на Дръновската рѣка, като се промъква въ 4 тунела, отъ които най-дългия е 260 м. Построяването ѝ въ това деФиле, вслѣдствие врѣзването въ отвѣснитѣ скалисти брѣгове на Дръновската рѣка, е било съпроводено съ грамадни трудности. Отъ 3-я до 8·6 км. линията слѣдва долината на р. Хандъцитѣ, която минава върху 4 моста — 1 желѣзень и 3 сводови. Въ този участъкъ сж разположени слѣднитѣ села: на километъръ 4·5—Стойчевци, 6·2 — Бѣломжжитѣ и на 8·05 — ст. Саботковци. Между км. 8·6 и 10·8 линията слѣдва Русоманския долъ и минава водораздѣла при Златарската рѣка съ тунелъ дълъгъ 240 м. и разположенъ на 476·47 м. надъ морското равнище. Отъ тукъ линията се спуща по долината на Златарската рѣка, минава с. Златаритѣ на км. 14·4, прѣсича р. Янтра надъ голѣмъ сводовъ мостъ и влиза въ ст. Габрово на 383·27 м. надъ морското равнище.

Най-голѣмия уклонъ на линията е 25% при тунела на водораздѣла. Другитѣ уклони сж отъ 5% до 19% . Радиуситѣ сж отъ 240 до 400 м.

Габровци посрѣщнаха дружествата съ подобающата тържественност. Прѣдшествувани отъ музиката, туриститѣ се отправиха за града. Разположенъ на живописнитѣ севѣрни склонове на Ст.-планина, обгръщающа въ цѣлата си дължина буйната р. Янтра, гр. Габрово буди впечатлителността на всѣкой пѣтникъ. Озаренъ отъ най-раннитѣ лъчи на науката, срѣчния, прѣдприемчивия и трудолюбивъ габровецъ е прѣобърналь старото гайтанджиско градче въ значителенъ индустриаленъ градъ. Около 50 разнообразни фабрични завѣдения приготвяватъ и разпращатъ произведенията си по всичкитѣ кѣтове на България. Необикновената живостъ въ всѣко отношение е отградното явление, което се хвърля на очитѣ на всѣкой посѣтителъ на единствения ѝ фабриченъ градъ. Независимо отъ хубоститѣ на околната планинска мѣстностъ, туриста може да се налюбува на човѣшкия гений въ разнообразната промишленостъ на габровскитѣ фабрични завѣдения отъ което черпи поука. Тия бѣха отчасти и мотивитѣ, които заставиха туристическото дружество да устрои този излетъ.

На 21 вечеръта туриститѣ присѣтствуваха на дадената отъ юнацитѣ вечеринка въ казиното. На 22 сутринъта прѣдприеха излетъ до мѣстността „Боровото,“ гдѣто на имението на извѣстния народенъ дѣецъ Чардафонъ е издигнатъ паметникъ. До паметника се издига една малка стара постройка, въ която, споредъ разказа на нѣкои габровци, се пазили бойнитѣ припаси за готвящето се тогава въстание. По желанието на Чардафона, тази постройка е запазена въ сжщия си стариненъ видъ. На връщане туриститѣ посѣтиха една текстилна фабрика, гдѣто работницитѣ показаха дѣйствието на машинитѣ и начина на производството. Посѣщението на другитѣ фабрики бѣ невъзможно, понеже 22 априлъ бѣ празникъ, вслѣдствие на което тѣ бѣха затворени.

Особенно доволни туриститѣ, напуснаха привѣтливото Габрово, отъ гдѣто отнесоха мили спомѣни и вечеръта се завърнаха въ Търново.

Г О Д И Ш Е Н Ъ О Т Ч Е Т Ъ

на

**Гара-Бѣловски клонъ „Юндола“ отъ Бѣлг. Тур. Дружество
начиная отъ 1 феур. 1911 г. до 29 януар. 1912 г.**

Въ началото на годината настоятелството започна свойтъ дѣйстви въ съставъ: Прѣдседателъ Хр. Ив. Рибаровъ, подпрѣдс. Стоянъ Г. Миковъ, секретарь Дим. Ан. Хайтовъ, касиеръ Ан. Костадиновъ, домакинъ Михалъ М. Мизовъ, контролна комисия: Бончо Тодоровъ и Илия М. Иловъ.

Променения въ настоятелството не сж ставали.

Въ началото на годината дружеството е имало 14 редовни членове.

Прѣзъ годината сж записани 7 души нови членове, а сж напуснали 10 души.

Всички членове, които се считатъ за напуснали, сж тѣзи, които не сж си изплатили членскитѣ вноски за повече отъ четири мѣсеци и съгласно устава се считатъ за напуснали.

Настоятелството е имало двѣ редовни и четири извънредни събрания.

На XI туристически съборъ събранъ въ гр. Пловдивъ, дружеството се прѣдставляваше отъ избранитѣ двама делегати, Хр. Ив. Рибаровъ и Анастасъ Костадиновъ и отъ посѣтителитѣ събора редовни членове: Н. М. Иловъ, Георги Минковъ, М. Мизовъ и Ар. Гавазовъ, които по право сж и делегати.

Направиха се прѣзъ годината два излета, а именно: I на 23 апр. заедно съ т. пазарджикскитѣ туристи до монастиритѣ св. Спасъ и св. Георги. II на 8 май заедно съ софийскитѣ, пловдивскитѣ и т. пазарджикскитѣ туристи до с. Сестримо и околноститѣ.

Съ протоколъ № 4 отъ 29 юни 1911 г. въ общото събрание на членоветѣ на дружеството изключиха се веднѣжъ за винаги членоветѣ на клона: Атанасъ Цвѣтановъ, Петръ Янковъ, Георги Ив. Шишковъ, Петръ Даскаловъ и Вѣра Даскалова.

Бюджета прѣзъ отчетната година се е приключилъ така:

П Р И Х О Д Ъ

1) Остатъкъ отъ 1910 година	50·85	лева
2) Отъ членски вноски	69·90	„
3) „ записнина и значки	8·00	„
4) „ вечеринки	73·30	„
5) „ наемъ на друж. сцена	2·00	„

Всичко 204 05 л.

Р А З Х О Д Ъ

1) За 25% приносъ къмъ центр. каса	23·60	лева.
2) „ значки	30·00	„
3) „ основенъ фондъ, внесени въ спе-		

стовната каса	100.00 „
4) за разни	20.25 „
5) Наличностъ у касиера	<u>30.20 „</u>
	Всичко 204.05 л.

Въ спестовната книга № 286150 сж вложени (200) двѣстѣ лв. която се пази отъ касиера.

Дѣятелността на дружеството прѣзъ изтеклата година е много слаба относително излетигѣ. Разкопи не сж правени никакъ по нѣмане на срѣдства.

Настоятелството съ изходящъ № 8 отъ 24 май 1911 г. е ходатайствувало прѣдъ Лжженския кметъ за да се отпусне на дружеството едно праздно мѣсто въ мѣстността „Юндола“, върху което мѣсто да се построи туристическа хижа, на което общ. управление е отговорило съ № 1477 отъ 31 май 1911 год., че може да се разрѣши постройката на туристическа хижа, но съгласно постановлението № 105 отъ 1909 год. на общинския съвѣтъ, ще се даватъ подъ наемъ само опрѣдѣленигѣ отъ общин. управление мѣста, като за всѣки квадратенъ метъръ застроено мѣсто, се плаща по 20 ст., а за не застроено мѣсто на квадр. м. — по 5 ст. за година, като общината си запазва правото всѣки 10 години да измѣнява размѣра на наема.

Настоятелството съ № 18 отъ 10 юлий 1911 година е подало заявление до сжщото общ. управление, съ което моли повторенъ пжтъ да му отпусне едно мѣсто въ размѣръ отъ 300 кв. м. за сжщата цѣль въ сжщата мѣстностъ, обаче общината съ писмото си № 2093 отъ 27 юлий 1911 год. явява, че не може да се отклони отъ постановлението си № 105 отъ 1909 година.

Прие се бюджета за 1912 година, както слѣдва:

П Р И Х О Д Ъ	Утвър-	Р А З Х О Д Ъ	Утвър-
	денъ		денъ
	лева ст.		лева ст.
Отъ членски вноски	60	За цен. н-во 25% чл. вн.	15
„ абонаментъ за Б. Т.	15	„ „ „ абон. за Б. Т.	15
„ записнина и значки	10	„ значки	10
„ волни пожертвувания	20	„ дружеств. празникъ	30
„ вечеринки	150	„ основенъ фондъ	50
„ наемъ на сцената	20	„ разкопи и читалня	45
„ разни	10	„ наемъ, освѣтл. и канц.	120
Всичко	<u>285</u>	Всичко	<u>285</u>

Прѣписъ отъ настоящия отчетъ да се изпрати на Централното Настоятелство на Б. Т. Д. въ София, за обнародване въ Български Туристъ.

Секретаръ : Д. А. Хайтовъ. Прѣдседателъ : Хр. Ив. Рибаровъ.

Дружественъ животъ.

Умоляватъ се клоноветъ да наредатъ още сега, за събиране отъ всички туристи — членове *абонамента* отъ единъ левъ за списанието Б. Т. Събраната сума да се внесе веднага на централното настоятелство.

Излетъ на 19 и 20 т мѣсець, Плъвенски клонъ е устроилъ до *Глава Панега*.

Настоятелството на Търновски клонъ „Трапезица“ се конституира така: Прѣдседателъ Е. Мартиновъ Подпрѣдседателъ Л. Филиповъ, Касиеръ Гергановъ, Секретаръ Хлѣбаровъ, Домакинъ К. Водничаровъ, Съветници: Д. Димитровъ, Н. Марковъ и М. Стефановъ Ревизоръ Константиновъ и дописникъ Капитанъ Хр. Стойковъ.

На всички сърдечно честитиимъ длъжноститѣ Като пожелаваме започнатото дѣло „хижата на царевецъ“ да се искара до край съ пълень успѣхъ.

Поколението ще знае да цѣни заслугитѣ на общественитѣ служители. То ще имъ отладе заслуженото.

Хвала на Търновци.

Клоноветъ да съобщаватъ вѣсти изъ живота и дѣйността имъ.

Устроениетѣ отъ Софийския клонъ А. К. излети на 3 май до мон. Св. Кралъ и на 20 сжщи до златнитѣ мостове сж участвали по 80 — 90 души туристки, туристи и гости. На излета на 11, 12, 13, и 14

май до Лакатникъ — Вършець — в. Комъ — Петроханъ Своге София сж учасували 7 души туристи. Отъ хубавитѣ мѣстности сж останали доволни всички участници.

Благодарностъ На устроения отъ Соф. клонъ А. К. втори излетъ на 11 — 14 май съ маршрутъ: София — Търново — Габрово — Габровски манастиръ — в. св. Никола — Шипка Казанлъкъ — Тулово — Джеброво — с. Радунци — Борушица — Плачковци — Търново — София сж участвуваха 6 души туристи. Туриститѣ се завърнали съ бодростъ и добри впечатления отъ хубавия излетъ.

Тѣ сърдечно благодарятъ на семеиството инженеръ Стояновъ, както и на симпатичния прѣдприемачъ Симидовъ по постронката на линията Борушица, за направения имъ отличенъ премъ и сърдечно гостоприемство отъ което пазятъ незабравимъ споменъ.

Туриститѣ да побързатъ съ набавяне на формено тур. облѣкло

Поправка годишната на списанието е XI. а не X, както погрѣшно е показано въ книжки 1 — 4 а.

Квитанции ще бждатъ разпратени чрезъ пощата отъ касиера на централното настоятелство до всички учреждения, дружества и лица които не сж втели до сега абонамента на Б. Т. за мин. година.

Разни.

Една новооткрита ледена пещера въ областта на Дахщайнъ. Въ Алпитѣ и въ Татра-планина има пещери, въ които ледътъ се запазва въ форма на сталактити и сталагмити прѣзъ цѣлата година. Такива

пещери въ помалкъкъ размѣръ сж на примѣръ «Леденитѣ дупки» въ подножието на Менделъ при Боценъ, въ входа на които се развѣждатъ Алпийски рози (*Rhododendron hirsutum*) и други прѣдставители на високоал-

Handwritten signature: K. Koz

пийската флора, когато около сто крачки по нататък, извън областта на ледения въздух, който излиза от пещерата се качат бадемови дървета във цвѣтущо състояние.

Като най голѣмата от всичкитѣ ледени пещери се смѣташе до сега тази от Добшау въ планината Татра; сега иде извѣстие отъ Грацъ, че тамкашния изслѣдвател на пещери Бакъ, който на връмето се прочу съ изслѣдването на пещерата Луглохъ, заедно съ жена си, единъ фотографъ и съ другъ единъ господинъ на име Ланеръ отъ Линцъ е открилъ една нова ледена пещера въ масива на планината Дахшайнъ при Шьонбихлалмъ, три часа надъ Халцетерското езеро, която по разширението си и по хубостта си надминава всичкитѣ до сега познати ледени пещери. Тази дружина е открила споредъ списанието «La Nature» входа на пещерата, който е дълъгъ повече отъ 2000 метра съ многобройни странични входове, една шахта 25 метра дълбока и 35 метра широка пълна съ ледъ, както и множество подземни глечери съ дължина повече отъ 100 метра. Пещерата съдържа ледени сталагмити отъ 12 метра височина и разни грамадни салони, единъ отъ които има 200 метра дължина и 30 метра височина. Очевидно е, че тая пещера е била порано корито на подземна рѣка. Тя има два етажа отъ които само горния е пълненъ съ ледъ.

Най високата планинска желѣзница въ Тиралъ ще почне скоро да се строи. Тя ще е въздушна (висяща) желѣзница и ще почва отъ Бриксенъ и ще свършва до Плозе, което е 2500 метра високо. Разликата въ височинитѣ отъ Бриксенъ до Плозе, която трѣбва да се спечели е приблизително 1900 метра при едно разстояние между двата пункта отъ 6 килом. Очаква се, че вагонитѣ, които ще събиратъ по 12 души ще пропътуватъ това разстояние за 46 минути.

Прѣвелъ Вечаръ.

Турска Организация въ Цариградъ се основало общество отъ

приятели на Цариграда* съ цѣлъ запазване сегашния градъ отъ прѣкаленото модернизиране съ нови къщи и улици, отговорящи на съврѣменитѣ нужди, съ което досегашния характеръ на града би се развалилъ. Обществото е въ намѣрение да устрои скаски за развитие, вкусъ у гражданитѣ за разбирание и пазене художественитѣ традиции.

Кога ли и ний ще се замислимъ да запазимъ живописния характеръ на нашитѣ стари градове? — Пловдивъ, Търново, Месемврия, Гръвна Арбанаси и пр. които се съсипватъ вандалски и ний стоимъ нѣми свидѣтели на всичко това.

Запазване Рейнския водопадъ при Шафхаузенъ. Намаление водата на Рейнския водопадъ съ отдѣляне частъ отъ нея за инсталиране фабрики, турбини и пр. е заставило управлението на Шафхаузенския кантонъ да вземе рѣшение за спиране подобни позволителни, макаръ и да сж въ връда на мѣстната индустрия и промишленостъ. Водопадитѣ сж отъ голѣмо значение за ландшафтния характеръ на извѣстна мѣстностъ. Човѣкъ трѣбва да е видѣлъ Рейнския Ниагарския водопади или пъкъ тия при Воденъ въ Македония, за да имъ прицѣни значението за мѣстнитѣ пейзажи. Водопадитѣ у насъ не само че не се използватъ за нѣкаква производителна цѣлъ което се забранява често на западъ ами се оставятъ на произвола и се унищожаватъ за кефа на хора които нѣматъ нищо общо съ индустрия и естетика къмъ природнитѣ хубости. На скоро минахме дефилето между Ески-Джумая и Османъ Пазаръ и останахме удивени отъ окаяното положение на прочутия тамошенъ водопадъ съ височина 6-8 метра, току до самото държавно шосе. Макаръ той да бѣ най голѣмата прѣлестъ на това дефиле, за сега той е неразумно оничтоженъ и безъ всѣка контрола водата му е отведена да движи една стара воденичка—нѣщо което можеше да се постигне и безъ развалата му.

Търново.

Коз.

Туристически шапки

се намиратъ за проданъ въ първата българска фабрика за шапки на туриста Иванъ Николовъ. София, булевардъ Дондуковъ № 51.

Цѣна 450 лева.